

T.C.
ADALET BAKANLIđI
Ceza İşleri Genel Müdürlüğü

Sayı : 19120602-010-06-02-0789-2018-E. 1576/81221

19/11/2018

Konu : Çocuk ve Kadınlara Karşı İşlenen
Cinsel Suç Soruşturmaları

GENELGE
NO : 170

Çocuklara ve kadınlara yönelik işlenen cinsel dokunulmazlığa karşı suçlarla ilgili soruşturmaların, bu kapsamda uygulanan koruma tedbirlerinin ve delil mahiyetindeki görüntülerin son zamanlarda yazılı ve görsel basında açıkça ve sıklıkla yer aldığı görülmekle, söz konusu suçların niteliğı ve konunun hassasiyeti nedeniyle aşağıda belirtilen hususlara dikkat çekilmesinde fayda görülmüştür.

Bilindiğı üzere; cinsel suçlar, mahiyeti itibariyle mağdurlar üzerinde fiziksel ve duygusal olarak kısa ve uzun dönemde yıkıcı etkilere sahip olup, mağdurun yakınları üzerinde de benzer sonuçlara yol açmaktadır. Bu suçlarla ilgili adli işlemlerin titiz biçimde yerine getirilmesi tüm toplumsal kesimlerin ortak hassasiyet noktasını oluşturmaktadır.

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 160 ve 161 inci maddeleriyle maddi gerçeğı araştırmak üzere soruşturma yapmak görevi münhasıran Cumhuriyet savcısına verilmiş olup, bu göreve ilişkin her türlü araştırmanın adli kolluk görevlileri aracılığıyla da yapılabileceğı hükme bağlanmıştır. Kanunun Cumhuriyet savcılarına verdiği bu temel görev, kadınlara ve çocuklara karşı işlenen cinsel suç ve şiddet olaylarında da fiile ilişkin ayrıntılı bilgi ve kayıtların kolluktan ivedilikle temin edilmesi ile delillerin kaybolmadan araştırılıp değerlendirilmesini zorunlu kılmaktadır.

Söz konusu suçların niteliğine göre, koruma tedbirlerinin gecikmeksizin ve etkin bir şekilde uygulanması da önem arz etmektedir. Yargı işlemlerinin tartışmalardan uzak tutulması ve toplumun adalete olan güveninin korunması; soruşturma sürecinde aynı şüpheli hakkında aynı türdeki koruma tedbirlerinin birden fazla ve farklı şekilde uygulanmasının önüne geçilecek şekilde delillerin zamanında ve eksiksiz toplanmasını, hukuki değerlendirmelerin de buna göre yapılmasını gerektirmektedir.

Öte yandan, mağdur çocuğun; kolluk görevlileri, sağlık çalışanları ve adli merciler tarafından ayrı ayrı dinlenmesi, tekrarlanan usul işlemleri sebebiyle mağdurun faille tekrar karşılaşmak durumunda kalması, üçüncü kişiler huzurunda olayı en ince ayrıntısına kadar defalarca anlatması, yaşanan travmayı derinleştirebilmektedir.

Cinsel istismar suç soruşturmalarında; mağdur çocukların ikincil örselenmesini asgariye indirmek, adli ve tıbbi işlemlerin bu alanda eğitimli personelin görev yaptığı bir merkezde ve tek seferde gerçekleştirilmesini temin etmek üzere, 32 ilde 35 hastane/kurum

bünyesinde Çocuk İzlem Merkezi (ÇİM) kurularak adli işlemlerin bu merkezlerde uzmanlar aracılığıyla yerine getirilmesi sağlanmıştır. Bu kapsamda, Cumhuriyet başsavcılıkları tarafından da mümkün olduğu ölçüde cinsel suç mağduru çocuk ifadelerinin bu merkezlerde alınması belirtilen sakıncaları ortadan kaldıracaktır.

Çocuk İzlem Merkezlerinde mağdurun ifadesi, alanında uzman personel tarafından aynalı bir odada, ses ve görüntü kaydı yapılarak alınmakta, ifade sırasında aynanın arka tarafında Cumhuriyet savcısı, kolluk, mağdur çocuk avukatı, adli tıp uzmanı, çocuk psikiyatrisi bulunmakta ve ifadeyi izlemektedir.

Diğer taraftan, 24.02.2017 tarihinde yürürlüğe giren Adli Görüşme Odaları Yönetmeliği ile 49 il ve 56 adliyede, 59 adli görüşme odası kurularak, fail ile yüz yüze gelmesinde sakınca bulunduğu veya ifadesinin özel ortamda alınması gerektiği değerlendirilen, başta cinsel suç ve aile içi şiddet suçları mağdurları olmak üzere, mağdur, tanık ve suça sürüklenen çocukların ifade ve beyanlarının uzman aracılığıyla alınmasına imkân sağlanmıştır.

Bakanlığımız tarafından ayrıca, suç mağdurları ile temas halinde olan kamu görevlilerinin mağdurlara yaklaşımına ilişkin ilke ve davranış kurallarını içeren "Mağdura Yaklaşım Kılavuzu" hazırlanmıştır. Uygulamacılar için rehber niteliği taşıyan kılavuzda; kamu görevlilerinin kırılgan gruba dahil suç mağdurlarına hizmet sunarken dikkat etmeleri gereken hususlara ilişkin yol gösterici bilgiler verilmiş, bu kapsamda mağdur çocuklara pedagojik açıdan doğru yaklaşım ilkeleri de belirlenmiştir.

Mağdur çocuğun ifadesinin alınacağı yerde Çocuk İzlem Merkezi bulunmaması hâlinde, işlenen suç nedeniyle psikolojisi bozulmuş mağdur çocuğun ifadesinin alınması sırasında Ceza Muhakemesi Kanunu uyarınca uzman bulundurulması ve işlemin görüntülü ve sesli olarak kayıt altına alınması gerekmektedir.

Şu halde, çocuğun cinsel istismarıyla ilgili soruşturmalarda, olayın çocuk üzerinde yarattığı etki de dikkate alınarak; çocuğun bizzat Cumhuriyet savcısı tarafından dinlenmesi ve ikincil örselenmenin önüne geçilebilmesi amacıyla bu işlem sırasında suçun nitelendirilmesi için sorulması gereken tüm hususların sorularak olayın aydınlatılması söz konusu olumsuz etkiyi azaltacaktır. Nitekim, Ceza Muhakemesi Kanununun 236 ncı maddesi, soruşturma sırasında psikoloji, psikiyatri, tıp veya eğitim alanında uzman bir kişi eşliğinde görüntülü ve sesli olarak kayıt altına alınan mağdur çocuk ifadesinin, mahkemede yargılama sırasında da kullanılmasını ve maddi gerçeğin ortaya çıkması bakımından zorunluluk bulunmadıkça yalnızca bir kez dinlenmesini öngörmektedir.

Maddi gerçeğin ortaya çıkarılabilmesi için zorunluluk bulunması ve ceza muhakemesindeki "doğrudan doğruyalık" ilkesi ile "adil yargılanma hakkı"nın bir sonucu olarak şüpheli, sanık ya da müdafii tarafından mağdur çocuğa soru sormalarına imkan tanımak amacıyla soruşturma veya kovuşturmada kural olarak bir kez dinlenen mağdur çocuğun istisnai olarak tekrar dinlenilmesine ihtiyaç duyulabilmektedir. Bu durumda, ifade ve beyan alma işlemlerinin Bakanlığımız tarafından çalışma usul ve prensipleri belirlenen adli görüşme odalarında yerine getirilmesi, söz konusu odanın bulunmadığı yerlerde ise Ceza Muhakemesi Kanunu ile Çocuk Koruma Kanununun amir hükümleri uyarınca, çocuğun üstün yararı ilkesi de gözetilerek işlemlerin tamamlanmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

Bu itibarla;

1- Cinsel dokunulmazlığa karşı bir suç işlendiğinin öğrenilmesi halinde, Cumhuriyet savcısınca derhal soruşturmaya başlanması ve bu konuda mutlaka Cumhuriyet başsavcısına bilgi verilmesi,

2- Cumhuriyet savcısınca; maddi gerçeğin ortaya çıkarılması için araştırmaya başlanması, tüm delillerin hızlı bir şekilde toplanması, adli kolluk birimlerine gerekli emir ve talimatların gecikmeksizin iletilmesi ile kolluk tarafından yerine getirilecek işlemlerin takip ve denetiminin yapılması,

3- Cinsel istismara uğramış çocukların ikincil örselenmelerinin önüne geçilebilmesi için ifadelerin uzmanlar eşliğinde, zorunlu haller dışında tek seferde ve mümkün olduğu ölçüde Çocuk İzlem Merkezleri kullanılarak bizzat Cumhuriyet savcısı tarafından alınması,

4- Cinsel dokunulmazlığı ihlal edilen suç mağdurlarının ifade alma işlemlerinde gerektiği ve mümkün olduğu ölçüde Adli Görüşme Odalarının kullanılması,

5- Cinsel suç soruşturmalarında, delillerin toplanması sırasında yaşanabilecek eksiklik veya gecikme nedeniyle koruma tedbirleri hakkında birbirinden farklı değerlendirme ve uygulamalara gidilmesinin, mağdur ve yakınları kadar toplumun da adalete olan inancını olumsuz etkileyebileceği hususunun göz önünde bulundurulması,

6- Bu soruşturmalarda, mağdur ve çocuğun mahremiyetinin korunması, soruşturma konusu eylemin onların geleceği üzerinde olumsuz etkiler bırakmasının önüne geçilebilmesi ve masumiyet karinesinin korunabilmesi açısından soruşturmanın gizliliği ilkesine riayet edilmesi,

7- Soruşturma dosyasına ilişkin delil veya görüntüleri usulüne aykırı olarak paylaşan ya da buna sebebiyet verenler hakkında kanuni gereğine tevessül edilmesi,

Konularında gerekli dikkat ve özenin gösterilmesini rica ederim.

Abdülhamit GÜL

Bakan